

POZNÁMKY K PSANÍ PROJEKTU BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Seminář k bakalářské práci

Pavλίna Mazáčová

14. říjen 2016

CÍL A SMYSL PROJEKTU BP

Mít jasno v tom:

- **o čem** vaše práce bude
- **jaké výzkumné nástroje** budete používat
- **v jakém kontextu odborných zdrojů** se téma vyskytuje
- **kdo** vám práci **povede**

POZNÁMKY K OSNOVĚ PROJEKTU

1 POPIS PROBLÉMU, KTERÝ BUDE ŘEŠEN

- Popíšete, čím se bude vaše **práce zabývat**
- Nastíníte **problém**, který by zvolené téma mělo pomoci řešit
- **Propojte popis problému s literaturou, citujte, odkazujte se** (vycházejte ze zdrojů, které řeší stejnou problematiku) – **POPIS PROBLÉMU MUSÍ BÝT VŽDY NAVÁZÁN NA LITERATURU!**
- Podle problému si **stanovte otázku**, na kterou budete hledat odpověď, tzn. napište, co vás na problému zajímá, co zatím není řešeno
- Nezapomeňte popsat, co za oblast, teorii, koncept, metodiku v práci zpracováváte - použijte slova vyskytující se v názvu práce (analýza, design...)
- Můžete popsat i **důvod, proč** jste se rozhodli téma zpracovat (např. daná problematika není příliš známá, není dostatečně rozpracovaná)

DOPORUČENÍ: vytvořte si mentální mapu tématu, pracujte s metodickým listem RWCT

VYMEZENÍ VÝZKUMNÉHO TÉMATU = PROBLÉMU

Výzkumné téma je vhodné shrnout do několika vět. Výzkumné téma by nemělo být triviální, mělo by být relevantní k oboru a potenciálně přinášet nová zjištění.

Dobře stanovený výzkumný problém:

- je jasně a precizně formulován
- identifikuje to, co budeme zkoumat
- není postaven pouze na subjektivním stanovisku autora/ky
- obsahuje definici klíčových teoretických konstruktů a pojmů
- je dobře (zejména časově a místně) ohraničen
- je zobecnitelný (preference problémů, které mohou být využity i jinde)
- obsahuje odůvodnění důležitosti (potřebnosti) zkoumaného tématu
- používá vhodnou terminologii (pozor na žargon, nepřesné termíny atd.)

OSNOVA

2 REŠERŠE KVALIFIKAČNÍCH PRACÍ NA MU

Rešerše vypracovaných DP

- vypracujte **rešerši** obhájených diplomových a bakalářských prací v rámci celé MU a ke každé doplňte **vlastní stručnou anotaci** (čemu se diplomant věnuje, co naopak neřešil) – primárně uveďte ty, které řešily stejnou problematiku
- uveďte i práce, které se shodují s vaším tématem jen částečně nebo okrajově
- pokud nenajdete žádnou související práci, uveďte, že problém je zcela nový, a **odkažte k základní odborné literatuře**, v níž musíte podložit, že problematika je vědecky zpracovávána
- popište, **jakými aspekty** se bude vaše práce od již zpracovaných lišit
- **nekopírujte anotace** z Isu
- **všechny DP ocitujte** dle platné normy!

OSNOVA

3 CÍL BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Cíl diplomové práce

- Uvedete **KONKRÉTNÍ cíl(e)** práce, kterého byste chtěli dosáhnout
- Stanovte si pro sebe "provozní" hypotézu - jaká bude asi odpověď na vaši otázku? Co zjistíte?
- Vaším **cílem** bude právě to, co chcete zjistit
- Bude zpracování vašeho tématu k něčemu dobré? K čemu? To je **přínos** vaší práce
- Musí být **zcela čitelné, co bude výsledkem** vaší práce.
- **Cílem práce NENÍ:**
  - sepsání práce
  - nastudování textů
  - kompilace dostupné literatury
- **Cílů stanovených v projektu musí být v DP vždy dosaženo!**

OSNOVA

4 METODY

Metody zpracování diplomové práce

- V metodách bude podrobně a názorně rozepsáno, **jakým způsobem** chcete dosáhnout stanoveného cíle a **jaké uděláte konkrétní kroky**
- Uvedete zde **výběr a popis metod**, které hodláte při tvorbě DP použít
- Pojmenováním metody a popisem způsobu zpracování dáváte odpověď na to, jak budete postupovat, abyste získali důvěryhodné odpovědi na své otázky. **Jak zjistíte odpověď** na to, co vás na problematice zajímá? (čtení odborných publikací je předpokladem odborné práce, **ne metodou**, jak otázku budete zodpovídat)
- Pokud neděláte výzkum či nepoužíváte konkrétní metodiku, popište způsob, jak budete postupovat při zpracování práce. Používejte výrazy jako komparace, analýza, dedukce, generalizace apod.
- V případě, že budete dělat výzkum, uvedete **předmět výzkumu** umožňující splnit cíl a ověřit hypotézy, a stanovte **metodu výzkumu**

OSNOVA

5 LITERATURA

Základní odborná literatura s ohledem na současný stav řešené problematiky

- Do seznamu vypíšete literaturu, ze které budete při zpracování DP vycházet a která bude tvořit jádro použité literatury
- Zdroje vyberte **na základě rešerše** jako nejrelevantnější literaturu k tématu
- Důraz na **zahraniční zdroje** – využijte odborné databáze přístupné pro studenty MU a odbornou literaturu, související s vaším tématem (monografie, články)
- **Uvedete zdroje, které máte v současnosti k dispozici, i ty, které teprve hodláte studovat, příp. shánět**
- Doplňte vámi vytvořené **anotace zdrojů**
- Požadovaný počet záznamů je 8-12

TYPY BAKALÁŘSKÝCH PRACÍ

Teoretická práce = odborný text, který relevantním způsobem rozšiřuje vědecké poznání zvoleného tématu a musí obsahovat:

- vhodně zvolený teoretický problém či otázku
- bohatou a relevantní zdrojovou základnu
- analytický a kritický přístup ke zdrojům, tvůrčí práci se zdroji, jejich porovnávání a hodnocení
- autorský přínos, který může být ve dvou oblastech – buď autor pracuje s dostupnou literaturou novým způsobem a využívá ji k odpovědi na nově položenou otázku, anebo autor pracuje s literaturou, která u nás není dostupná či běžně využívaná.

Cílem práce tudíž **nemůže být pouze sumarizace a utřídění** běžně dostupné literatury a informací

TYPY BAKALÁŘSKÝCH PRACÍ

Teoreticko-empirická práce:

- kromě teoretického vymezení problému obsahuje výzkumné šetření metodou kvalitativního nebo kvantitativního výzkumu

Teoreticko-aplikační práce :

- kromě teoretického vymezení problému obsahuje vlastní návrh modelu, projektu, modulu, přestavby, implementace atd.

VÝBĚR VEDOUcíHO PRÁCE

„Student, který má napsat diplomovou práci, není ve svém úsilí sám, protože má povinnost spolupracovat s vedoucím práce, jenž je za konečný výsledek spoluodpovědný. Projekt diplomové práce proto lze chápat jako svého druhu smlouvu mezi studentem a vedoucím. ...

Dobře zpracovaný projekt je zárukou pro studenta i vedoucího práce, že cíl práce je stanoven realisticky a že student má potřebné schopnosti, znalosti a podmínky k tomu, aby jej splnil.“

*J. Šanderová: Jak číst a psát odborný text
ve společenských vědách*

TÉMA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

- Aktuální, originální, ne příliš široce zaměřené
- Téma se musí dotýkat našeho oboru a musí z něj být zřejmý přínos pro obor
- Porovnejte s archivem obhájených DP (<http://kisk.phil.muni.cz/archiv-praci>)
- Zvolené téma by mělo studenta zajímat a bavit
- Nutným předpokladem je dostatek zdrojů

POZOR: téma práce musí korespondovat s obsahem práce!

PŘÍSTUPY K TÉMATU PŘI PSANÍ BP

- A) Přístup jako **součást názvu práce**
  - Příklad: **Komparativní analýza** aplikací pro rozvoj předčtenářské gramotnosti
- B) Přístup jako **dílčí součást/součásti pojetí zpracování textu práce**
  - V rámci konkrétní kapitoly; podkapitoly; odstavců

Analýza	Popište detailně hlavní myšlenky, zdůvodněte, proč právě tyto myšlenky jsou důležité a jaké jsou mezi nimi vzájemné souvislosti.
Argumentace (doložte)	Uveďte argumenty, důkazy, základní fakta, čímž prokážete pravdivost informace.
Definice	Podějte jasné a stručné vymezení.
Doložení příkladů	Objasněte určitý jev použitím příkladů/diagramů; vysvětlete klíčové pojmy, které jste použili.
Hledání souvislostí	Hledejte vztahy mezi jednotlivými jevy a popište, jak se navzájem ovlivňují
Interpretace	Vyjádřete jednoduchými výrazy. Obvykle jde o váš pohled na věc.
Komentář	Popište svůj vlastní pohled na dané téma. Doložte jednotlivé body dostatečnými argumenty a příklady.
Konstatování	Uveďte stručnou, jasnou informaci.
Popis	Podějte detailní popis nějakého jevu včetně grafů a tabulek.
Popis vývoje	Podějte informace o tom, jak se určitý jev vyvíjel.

Posouzení (posud'te)	Zvažte <i>pro</i> a <i>proti</i> daného tématu. V závěru jasně formulujte svůj názor na dané téma.
Prověření (prověřte)	Pečlivá analýza všech aspektů tématu.
Rozhodnutí (rozhodněte)	Prokažte adekvátní důvody pro určité rozhodnutí/závěr/myšlenky/teorii.
Shrnutí	Podejte shrnující vysvětlení hlavních myšlenek – nemělo by zahrnovat žádné podrobnosti.
Srovnání (komparace)	Hledejte společné a rozdílné znaky určitých jevů.
Stručný popis	Uveďte charakteristické znaky či základní principy daného tématu – vaše odpověď by neměla zahrnovat detaily/podrobnosti.
Úvaha	Podejte důvody <i>pro</i> a <i>proti</i> ; zvažujte význam jevu a jeho důsledky.
Vysvětlení	Uveďte příčiny daného jevu.
Zdůvodnění (zdůvodněte)	Toto zadání vyžaduje zmínit důvody nějakého jevu.
Zhodnocení	Detailní zamyšlení, zvážení <i>pro</i> a <i>proti</i> a vyhodnocení.

VÝZKUM V BAKALÁŘSKÉ PRÁCI

- VÝZKUM - bakalářská práce (BP) ho NEMUSÍ obsahovat
- VÝZKUMNÉ OTÁZKY – BP obsahuje VŽDY, hledá na ně odpovědi
  - ne však nutně výzkumem, ale např. prací s odbornými zdroji, především jejich porovnáním = komparací (komparativní analýzou)

Kvantitativní výzkum

Kvalitativní výzkum

Ptáme se: Co? Jak? Kolik?

Ptáme se: Proč?

Příklady využití: analýzy návštěvnosti, frekvence půjčování, určování míry spokojenosti uživatelů.

Příklady využití: Proč lidé (ne)chodí do knihovny? Jak se v ní chovají a jaký význam pro ně knihovna má?

Deduktivní (postupuje od obecných soudů k jednotlivostem)

Induktivní (postupujeme od jednotlivostí k obecným soudům)

Testování teorií, hypotéz

Vytváření teorií

Strukturované, standardizované metody (dotazník)

Rozhovor, pozorování

Velký výzkumný vzorek

Menší výzkumný vzorek

Redukce informací

Vyčerpávající informace o případu

Zprostředkovaný kontakt s respondenty

Těsný a dlouhodobý kontakt

Matematické, statistické zpracování

Kódování

Generalizace je možná

Generalizace je nemožná

Vysoká reliabilita

Reliabilita je nízká

Nízká validita

Vysoká validita

VÝZKUMNÉ OTÁZKY

- Patří mezi hlavní body při plánování výzkumu
- Formulovány **v tázací větě**, aby na konci výzkumného šetření bylo možné na ně odpovědět
- Je třeba věnovat formulování otázek náležitou pozornost
- **Rozlišujeme** mezi výzkumnými otázkami, tedy těmi, na které hledáme v rámci výzkumu odpověď, a otázkami praktického rázu, tedy těmi, které jsou aktuálně kladeny k všeobecné diskusi

VÝZKUMNÉ OTÁZKY

Pokládejte si takové otázky, které jsou:

- přiměřené vaší práci (bakalářská, diplomová)
- na které **nelze** odpovědět pouze „ano“, či „ne“,
- na něž **lze odpovědět více způsoby,**
- které obsahují **vztah** mezi dvěma koncepty,
- k nimž můžeme, v rámci teoretické přípravy = psaní projektu **získat dostatečné množství relevantních informací**

VÝZKUMNÉ OTÁZKY

Požadavky na výzkumné otázky:

- Začněte výzkumnou otázku slovy „co“ a „jak“
- Ptejte se na **jednu až dvě hlavní otázky**, které budou **doplněny maximálně pěti podotázkami**
- používejte „**výzkumná slovesa**“, která vyjadřují nově vznikající design:
  - „objevit“ (např. v zakotvené teorii),
  - „snažit se porozumět“ (např. v etnografii),
  - „prozkoumat“ a „zpracovat“ (např. v případové studii),
  - „popsat zkušenost“ (např. ve fenomenologickém rozhovoru),
  - „vylíčit příběh“ (např. v narativním výzkumu)

HLAVNÍ VÝZKUMNÉ OTÁZKY, PODOTÁZKY

Příklad hlavní výzkumné otázky:

- *Jsou čtenáři celkově spokojeni se službami fakultní knihovny?*

Pokud si hlavní výzkumnou otázku důkladně rozebereme, získáme **například tyto podotázky:**

- *Jsou čtenáři spokojeni s referenčními službami?*
- *Jsou čtenáři spokojeni s výpůjčními službami?*
- *Liší se celková spokojenost čtenářů podle socioekonomických charakteristik?*
- *Liší se celková spokojenost podle věku? (atd.)*

VÝZKUMNÉ OTÁZKY

Hendl (2005) dále uvádí:

- jestliže výzkumné otázky, k nimž získáme odpovědi, nemají přímo vztah k účelu studie, pak se pravděpodobně musí změnit výzkumné otázky,
- jestliže výzkumné otázky nejsou propojeny s teorií, pak není jisté, že odpovědi budou mít nějakou hodnotu. Pak je zapotřebí navrhnout jinou teorii nebo upravit výzkumné otázky,
- jestliže metody a výběrové strategie nepovedou k zodpovězení výzkumných otázek, budeme sbírat nová data, rozšíříme výběr nebo upravíme výzkumné otázky

DOPORUČENÉ ZDROJE

- ECO, Umberto. Jak napsat diplomovou práci. Olomouc : Votobia, 1997. 271 s. ISBN 8071981737
- KATUŠČÁK, Dušan, DROBÍKOVÁ, Barbora, PAPÍK, Richard. Jak psát závěrečné a kvalifikační práce. 5. vyd., v českém jazyce 1. Nitra : Enigma, 2008. 161 s. ISBN 9788089132706.
- KUBÁTOVÁ, Helena, ŠIMEK, Dušan. Od abstraktu do závěrečné práce: jak napsat diplomovou práci ve společenských a humanitních oborech: praktická příručka. 4., přeprac. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2007. 90 s. ISBN 978802441589.
- MEŠKO, Dušan, KATUŠČÁK, Dušan, FINDRA, Ján a kol. Akademická příručka. České, upr. vyd. Martin : Osveta, 2006. 481 s. ISBN 8080632197.
- ŠANDEROVÁ, Jadwiga. Jak číst a psát odborný text ve společenských vědách : několik zásad pro začátečníky. Vyd. 1. Praha : Sociologické nakladatelství, 2005. 209 s. ISBN 9788006429403